

ГЕНЕЗА ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В УКРАЇНІ

Україна в умовах євроінтеграції з кожним днем оновлюється: приймаються нові закони та створюються нові органи. Так, одним з прикладів таких правоохоронних органів є Державне бюро розслідувань (далі — ДБР).

ДБР у своїй діяльності керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, законом «Про Державне бюро розслідувань» та іншими законами України, а також іншими нормативно-правовими актами, прийнятими на їх основі (Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.10.2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>).

Не дивлячись на те, що ДБР в Україні з'явилося нещодавно, передумови створення такого органу сформувалися ще багато років тому. Такими причинами стали: необхідність створення єдиного, спеціалізованого слідчого органу, який зможе звільнити прокуратуру від слідчої діяльності; необхідність підвищення захисту прав населення від правопорушень з боку правоохоронців, суддів та інших посадових осіб; необхідність припинення корупційних процесів в Україні; необхідність створення осіб «нового формату», оскільки нові працівники ДБР мають бути людьми, які, у першу чергу, повинні захищати інтереси громадян, а по-друге, мати гарну репутацію та високі моральні цінності. Найголовнішою правовою передумовою створення ДБР є необхідність реалізації Пункту 9 Перехідних положень Конституції України щодо формування системи органів досудового слідства і прийняття законів, що зможуть позбавити прокуратуру України функції досудового розслідування кримінальних правопорушень, тому що виконання цієї функції не може бути ефективним, якщо і сам процес розслідування, і догляд за ним веде один і той самий орган (Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 16 червня 2018 р., м. Одеса / редкол.: Г. О. Ульянова (голова) [та ін.]. — Одеса: Юридична література, 2018. — С. 48–49).

Спираючись на вищезазначені причини, з'явився указ Президента України «Про Національне бюро розслідувань України» від 24 квітня 1997 року. Він був розроблений Робочою групою, утвореною Л. Д. Кучмою ще у 1995 році. Можна вважати, що положення цього Указу стали основою для чинного закону «Про Державне бюро розслідувань». Серед завдань Національного бюро розслідувань президент окремо

визначив проведення аналізу з метою усунення корупції та вчиненню інших небезпечних злочинів. На жаль, створений у ті часи орган так і не зміг показати результатів роботи, тому було видано Указ Президента України від 15 грудня 1999 № 1573, яким і вирішили ліквідувати НБР. Але офіційно було прийняте рішення Конституційним судом України у справі щодо Указу Президента України від 24 квітня 1997 року № 371 «Про Національне бюро розслідувань України», що положення відповідного указу президента є неконституційними.

Наступною спробою впровадити НБР вважається створення Президентом В. А. Ющенком у 2005 році робочої групи з розроблення концепції створення та організації діяльності НБР та Міжвідомчої комісії з питань реформування правоохоронних органів. Вже 6 вересня було підтримано однією з комісій проект Концепції реформування правоохоронних органів України, але, не дивлячись на заяви членів комісії щодо підготовки проекту Закону України «Про національне бюро розслідувань», жодного проекту не подали на розглядання до парламенту. За три роки голова держави указом «Про ліквідацію деяких допоміжних органів і служб, утворених Президентом України» від 06.08.2008 № 693/2008 ліквідував і цю робочу групу.

14 січня 2016 року Президент України П. Порошенко підписав закон, а 29 лютого Постановою Кабінету Міністрів № 127 було утворено ДБР. З цього часу розпочалася активна робота над створенням ефективного органу влади — без підтримки інститутів політичної влади, але з підтримкою громадян нашої держави та закордонних партнерів. 7 листопада 2018 року ДБР почало здійснювати правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції (Державне бюро розслідувань / Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dbr.gov.ua/istoriya>).

Таким чином, Державне бюро розслідувань — новий правоохоронний орган, який з кожним днем удосконалюється завдяки тому, що на власному історичному досвіді Україна визначила основні положення та напрямки, у якому треба рухатися далі. ДБР як новий елемент механізму захисту правопорядку перебуває на стадії активного розвитку і правове регулювання його організації та діяльності потребує законодавчого доопрацювання. Проте навіть сьогодні ДБР вдало реалізує свої завдання на практиці, що додає впевненості у тому, що через деякий час воно стане невід’ємною частиною ефективного механізму правового захисту законних інтересів держави і громадянина.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук *Кіслиця Ірина Олександрівна*.